Nomina.

ÆTHIOPIS.

Ut Græcis hæc planta αἰθιοπὶς, ita etiam Latinis Aethiopis nominatur: Italis, Etiope & Etiopide.

† *Hoc loco in vulgatis Græcis codicibus legitur παχύν, hoc eſt, craſſum. Quam vocem interpres Plinium fortè, ut ſolet, ſecutus omiſit. Sed cur nos eam non adjecerimus, fecit Orib. quem in hoc Plinio adſtipulari invenimus.*

Æthiopidem foliis ſinuoſis, & in profundas lacinias diviſis (cujus figura in univerſali hiſtoria) obſervavimus. Dicitur Æthiopis, Matth. Geſ. hor. Dod. gal. & fol. Lac. Lon. Lob. Caſt. Lugd. Tab. Cæſal. Æthiopis phlomitis, Lob. in iconibus.

Ἄρκτιον. ARCTION. CAP. CI.

ARction, aliqui potius Arcturo vocant, ſimilis eſt verbaſco foliis, niſi quòd hirſutiora, & rotundiora ſunt: caule longo, molli: ſemine cumini, parvo: radice tenera, alba, dulcique. Decocta cum ſemine radix in vino, dentium dolorem mulcet, ſi contineatur ore decoctum: ambuſta, pernionesque foventur eodem: bibitur adverſus coxendicum dolores, & ſtranguriam è vino.

Arctii conſid. Ruellii error.

CRedidit Ruellius, Arction eam eſſe plantam, quæ & ſecus vias, & in ſcrobium marginibus naſcitur, quamq; officinarum vulgus Lappam minorem appellat. Sed Ruellius in hoc haud dubiè, meo quidem judicio, fallitur, neque audiendus eſt. Siquidem, ut diligenter notas expendentibus perſpicuum fiet, Lappa minor aliud profectò non eſt, quàm Xanthium inferius à Dioſcoride repræſentatum. Etenim Lappa minor folio verbaſci, eoq; hirſutiore non viſitur: neque caulem profert longum, & mollem: qui nec ſemen cumino ſimile, neque radicem teneram, ac dulcem. Ex quibus ſanè notis repugnantibus Ruellii opinio evidentiſſimè refellitur. Nullam equidem hactenus herbam reperi, ac vidi, quæ Arctium legitimè referat.

Arctii vires ex Gal.

Hujus meminit Galenus lib. 6. ſimplic. medic. ubi de eo ita ſcriptum reliquit: Arction illud, quod verbaſco eſt ſimile, radice tenera, candida, dulci: caule oblongo, & molli: ſemine cymino ſimili, facultatis eſt admodum tenuium partium, & ob id exiccantis, extergentisq;, tamen modicè. Quamobrem radix, ac ſemen ejus cocta cum vino, quadantenus dolores dentium mitigant. Porrò ambuſta, & chimethla, non horum modò decoctum perfuſum, ſed caules tenuiores ſanare poſſunt. Quod ἄρκτιον Græci, Arctium quoque Latini dicunt: Itali, Arctio.

I. PERSONATA, SIVE Lappa major.

Nomina.

Ἀρκεῖον. PERSONATA. CAP. CII.

PErſonata folia habet cucurbitæ, majora tamen, a hirſutiora, nigriora, & craſſiora: caulem albicantem, quanquam & interdum vidua caule reperiatur: radice intus candida, foris nigra. Hæc drachmæ unius pondere pota cum pineis nucibus, purulenta, & cruenta extuſſientibus auxiliatur: trita dolores à contorſionibus artuum contractos, illitu ſedat. Folia utiliter antiquis ulceribus illinuntur.

a Me. & Cat. δασεῖα, i. hirſuta.

Perſonatæ cõſid.

TAmetſi de una tantùm Perſonata meminerit Dioſcorides, nos tamen duo in Bohemia obſervavimus genera, Echinatorum tantùm capitum facie differentia. Siquidem in altero majora, duriora, & rigidioribus aſperioribusq; aculeis ſpectantur: in altero verò minora, molliora, & mitioribus aculeis, alba quadam lanugine circumquaque obductis, extant. Major folia habet cucurbitæ majora, nigriora, hirſutiora, craſſioraq;: caulem craſſum anguloſum, albicantem, ſeſquicubitalem, atque ramoſum: fructu copioſo, echinato, non magno, aculeis repandis, veſtibus pertinaciter ſeſe innectentibus ac inhærentibus. Floribus purpureis, ſemine cnici minore. Radice longa, vegeta, intus candida, foris nigra. Naſcitur paſſim in agrorum marginibus, ſecus itinera & ferè

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-170979-p0936-4
DFG

& ferè ubiq;. ALTERA foliis exit minoribus paulò, caule ramoſo: capitulis pariter echinatis, ſed minoribus, alba lanugine obductis: mitioribus aculeis: flore capillaceo, purpuraſcente: ſemine alteri ſimile. Naſcitur ubi & prior: & eadem cum illa præſtat. Hanc eam ſanè eſſe crediderim quam Plinius lib. 25. c. 9. non Perſonatam ſed Perſolatam vocat his verbis: Perſolatam, quam nemo ignorat, Græci verò Arcion vocant, folia habet majora etiam cucurbitis, & hirſutiora, nigrioraq;, & craſſiora: radicem albam, & grandem. Hæc Plinius. Ex cujus notis facilè cognoſci poteſt, Plinium hic ſecundum Perſonatæ genus deſcripſiſſe. Nam de altera Perſonata ſcripſerat quoq; eodem capite & libro, ſic inquiens: Perſonatam quidam Arcion vocant, cujus folio nullum eſt latius, grandes lappas ferentem. Ex quibus Plinii verbis planum fit, illi perſonatam deſignare, quæ majoribus cum foliis, tùm lappis, ſive Echinis habetur. Perſolatam verò quæ majoribus eſt lappis ſive echinatis capitulis. Quo fit, ut maximè redarguendum putem Leonicenum, utpote qui Plinium in hoc perperam damnaverit, aſſerens non niſi unum Perſonatæ genus reperiri. Cæterùm Braſavolus in ſuo ſimplicium examine, Lappam credidit eſſe Dioſcoridis Aparinen, in hoc evidentius hallucinatus, quàm ut ejus error explodi debeat, ut etiam ij dijudicare poterunt, qui in re herbaria etiam mediocriter verſati fuerint. Cæterùm cum Perſolata in mentem mihi redegerit plantam, quam quidam Perfoliatam vocant, prætermittere quidem non potui, quin de ea hic mentionem facerem. Eſt itaq; PERFOLIATA planta, quæ folia profert pinguia, ſubrotunda, ſed in acutum deſinentia, piſi ferè modo, venis pluribus craſſiuſculis ſecundum longitudinem protenſis. Hæc priuſquam caulem edat, humi procumbit. Caulis ſubinde erumpit gracilis, glaber, rotundus, atq; etiam ramoſus. Folia quæ in caule ſunt, & in ramis, ab iis magno naturæ artificio umbilicotenus perforata ſunt. Quo fit ut ego Perforatam potius, quàm perfoliatam appellandam hanc plantam eſſe cenſeam. Flores gerit aureos, è capitulis quibuſdam prodeuntes, & in ſtellæ modum radiantes, folioſos, odore non ingrato: ſemen nigrum, pellucidum, pſyllii ſemine majus. Radice nititur unica, ſed fibroſa. Naſcitur in vineis, arvis, inter ſegetes, in pratis, & agrorum limitibus. Floret æſtate. Guſtu eſt ſubamaro, & adſtringenti. Datur herba ipſa in vino decocta, aut in pulverem trita ad internas affectiones & ad rupta. Ideoq; bibitur utiliter ad umbilici eminentiam, & ad Enterocelas. Strumas etiam reſolvit, & curat, ſi emplaſtri modo imponatur. Illinitur quoq; utiliter ad omnes inflammationes. De Perſonata ſub alterius Arctii nomine diſſeruit Galenus lib. 6. ſimpl. med. his verbis: Alterum verò Arctium, quod Proſopida vocant, cujuſq; folia cucurbitæ ſimillima ſunt, niſi quatenus tum majora, tum duriora, diſcutit ſimul & deſiccat, ſed & adſtringit mediocriter. Quamobrem folia ejus veteribus ulceribus mederi poſſunt. Semen potum calculoſis auxiliatur: idem facit radicis decoctum infuſum. Quæ planta Græcis ἄρκτειον, Latinis Perſonata vocatur: officinis, Bardana: Italis, Lappola maggiore: Germanis, Groß Kletten: Hiſpanis, Bardana, & Pagamacera major: Gallis, Gloteron, & Bardana. At Perſonata altera: Plinio, Perſolata: Italis, Lappola. Sic Perfoliata: Italis, Perfogliata: Germanis, Durchwachs.

Plinii tutela.

Braſavoli hallucinatio.

Perfoliatæ mentio & vires.

Perſonatæ vires ex Gal.

Nomina.

II. PERSON. SIVE LAPPA MAJ. ALT.

III. PERFOLIATA.

Arction ab Arcio Dioſcorides diſtinguit, illud Lappa major eſt montana, hoc Lappa major vulgata. I. Lappa major vulgata, Arcion Dioſcoridis, C.B. Perſonata ſeu Lappa major, Matth. Lugd. Lob. Perſonata, Lac. (cui & Bardana major) Lon. Caſt. Perſonatia Fuch. Lappa major, Brunſ. Trag. Turn. Cæſ. Arcium, Dod. gal. Cord. in Dioſc. Arctium, Thalyo. II. Lappa major montana, Arction Dioſcoridis, quæ eadem cum ea quam Lappam majorem lanuginoſis capitulis in Phytopinace nominavimus, C. B. Perſonata ſive Lappa major altera, Matth. Lugd. Arction montanum & Lappa minor Galeni, Lob. Arctium, Cæſalp. Bardana ſive Lappa major, Dod. hiſt. latina in folio. III. Perfoliatæ, quam aliqui Cotyledonem Dioſc. ſuſpicantur, ſeptem ſpecies in Phytopinace fecimus: hæc quæ vulgaris eſt, dicitur Perfoliata,

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-170979-p0937-0 DFG

a Meum. ἐφ' ὃ φύλλον πετασῶδες μέγα ὥσπερ κεκλιμένον ἐπ' αὐτῷ μύκης. i. in quo foliũ inſtar galeri magnum, incumbens veluti fungus.

foliata, Matth. Brunſ. Cord. in hiſt. Geſ. hort. Dod. fol. Lon. Caſt. Lugd. Tab. Perfoliatum Fuch. Dod. gal. Perfoliata major, Trag. Cam. Perfoliata vera, Thal. Perfoliatum vulgatius flore luteo, folio umbilicato, Lob. Cacalia, Lac. Seſeli Æthiopicum Dioſcoridis, Cæſalpino.

Πετασίτης. PETASITES. CAP. CIII.

PEtaſites pediculus eſt cubito major, craſſitudine pollicis, *a* à quo prægrande folium, galeri modo amplum, ceu fungus dependet. Contra phagedænas, & ulcera quæ cacoethe vocantur, efficaciter illinitur.

Petaſitis conſid. Ruellii, & Fuchſii opinio.

QUanquam ſcribit Ruellius, naſci Petaſiten in Gallia, non tamen video, quomodo quis rectè ejus ſententiæ ſubſcribere poſſit ac debeat. Quandoquidem majorem Tuſſilaginem, de qua libro tertio diſſeruimus, pro Petaſite ſumpſiſſe videtur, quam etiam ipſum fortè ſecutus Fuchſius pro eadem depinxit. Sed quoniam Petaſites pediculum fundit cubito proceriorem, a quo amplum folium galeri figura tanquam fungus dependet: cùi folium hujus Tuſſilaginis minimè reſpondere deprehenditur hinc fit, ut horum alioqui doctiſſimorum virorum ſententiam improbandam exiſtimem, ut libro tertio noſtrarum Epiſtolarum ad Hieronymum Heroldum Norimbergenſem Medicum ſcribentes, fuſius declaravimus. Nobis hactenus veram Petaſiten non licuit invenire. Atq; adeò mea ſententia eſt, quòd hæc non naſcatur in Italia, argumento, quòd tam grande folium tamdiu nunquam latere potuiſſet. Petaſitis vires ex Gal. *Petaſitis vires paucis reddidit Galenus lib. 8. ſimplicium medicamentorum, ſic inquiens: Petaſites ex tertio eſt ordine deſiccantium. Quamobrem ad maligna, quæ cacoethe vocantur, & phagedænica ulcera, ea utuntur.* Nomina. *Non ſecus Latinis Petaſites, ac Græcis πετασίτης, nominatur.*

Ἐπιπακτίς. EPIPACTIS. CAP. CIV.

a Meum θαμνίσκος μικρός. i. frutex parvus.

EPipactis ab aliis elleborine, *a* parva herba, exiguis foliis. Jocineris vitiis utilis, & contra venena pota.

I. EPIPACTIS.

* II. ELLEBORINE. *

Epipactidis cõſid.

EPipactida adeò paucis perſtrinxerunt Dioſcorides, ac cæteri, qui ante & poſt ipſum de plantarum hiſtoria ſcripſerunt ut difficilè admodum ſit decernere, quænam planta ſit hæc in Italia ubi fortaſſe ea non provenit. Nam, ut Plinius lib. 13. c. 20. commemorat, Epipactis in Aſia & Græcia naſcitur. Verùm enimvero ſi Epipactis Elleborine ex eo dicta eſt, quòd cum Elleboro nigro ſimilitudinem habeat, ea quidem nobis Epipactis erit, quæ naſcitur in Goritienſi agro, quamq; Epipactida appellare libuit, non quòd ipſam Dioſcoridis Elleborinem eſſe cenſeamus, ſed quod Elleborum nigrum quadantenus repræſentet foliis, floribus atq; etiam radicibus. Epipactidis inter ſimplicia quod invenerim, non meminit Galenus. Sed Nomina. *Paulus idem, quod Dioſcorides, de ejus viribus tradidit. Hæc ἐπιπακτὶς Græcè dicitur: Latinè item Epipactis, & Elleborine.*

I. Helleborine Saniculæ facie, C.B. Epipactis Matth. Lac. Elleb. Matt. in Epit. Lugd. Tab. Alpina Elleborine Saniculæ & Ellebori nigri facie, Lob. Hęc nobis nondũ conſpecta. D. Cam. ejus loco Elleb. vulgò dictã ſubſtituit; ex cujus radice fibroſa & albicante, caulis penè cubitalis exurgit, quę complectũtur folia

Ellebori

Ellebori albi ſimilia, lata, acuminata, venis ſtriata: caulis ſummo flores ordine digeſti foliacei, Orchidum forma, oblongo calcari donati, albicantes, medio prominente ſubluteo, ex quorum ternis foliolis oriuntur oblongæ & ſtriatæ ſiliquæ, ſemine minutiſſimo inſtar ſcrobis refertæ. Provenit locis umbroſis, montoſis: ſic & paludoſis. Plures differentias & ratione foliorum, & ratione tam formæ quàm coloris florum, notavimus. Dicitur Helleborine & Epipactis, Dod. gal. & fol. Lob. Helleborine prima, Tab. Elleborine recentiorum prima, Cluſ. hiſt. Pann. Elleborine, Lugd. Cam. in ſuo Matth. Satyrium octavũ Trag. Damaſonium tenuifolium, Cordo in hiſt. Sigillum S. Mariæ primum, Cæſalpino.

Καπνός. FUMARIA. CAP. CV.

FUmaria fruticoſa *a* herbula eſt *b*, prætenera, coriandro ſimilis, foliis candidioribus, undique numeroſis, cineracei coloris: flore purpureo. Hujus ſuccus acris eſt: claritatem facit oculis, delacrymationemq́; unde nomen traxit. Illitus cum gummi, evulſas palpebras renaſci prohibet. Commanducata herba bilioſam urinam trahit.

a Meum βοτάνη i. herba. *b* Meum addit. ἐν τοῖς κριθαῖς φυόμενον, i. in hordeo naſcens.

I. FUMARIA.

II. FUMARIA ALTERA.

FUmaria, herba vulgaris admodum notitiæ, quæ in hortis, vineis & campis naſcitur, officinis paſſim vocatur Fumus terræ. Fumariæ verò nomen ſibi aſcivit, quòd ejus ſucco oculis immiſſo, quibus mirificè claritatem conciliat, lacrymas, quemadmodum & fumus, cieat. Debet hæc Mauritanis longè magis, quàm Græcis, quòd illi eam pluribus commendaverint viribus, nec eis quidem contemnendis, ut Serapionem, Avicennam, & Meſuem legentibus facilè patebit. Fumariæ Plinio duo traduntur genera lib. 25. cap. 13. ubi ita ſcriptum reliquit: Capnos prima, quam pedes gallinaceos vocant, naſcens in parietinis, & ſepibus, ramis tenuiſſimis ſparſisq́; flore purpureo, viridis. ſucco caliginem diſcutit: itaq; in medicamenta oculorum additur. Similis & nomine, & effectu alia eſt Capnos fruticoſa, prætenera, foliis coriandri, cineracei coloris, flore purpureo. Naſcitur in hortis, & ſegetibus hordeaceis. Claritatem facit inunctis oculis delacrymationemq́; ceu fumus, unde nomen accepit: eadem evulſas palpebras renaſci prohibet: hæc Plinius. Cæterùm quænam altera ſit Capnos, quæ etiam ab Aetio deſcribitur, ſuperius lib. 3. de Ariſtolochia, & Piſtolochia differentes latius explicavimus. Eò igitur illos remittamus, qui plura de altero Fumariæ genere ſcire deſiderant. Hic ſatis nobis ſit ejus tantùm imaginem exhibere, Fumariæ alterius nomine inſcriptam, atq; ejus notas, quas loco citato retulimus, omittamus, ne idem fruſtra repetere videamur. Porrò in nothis, & Dioſcoridi adſcriptis ſimpl. nomenclaturis, reperio Capnon quibuſdam Corydalion appellari. Unde factum eſt, ut crediderim de Capno intellexiſſe Gal. lib. 11. ſimpl. med. ubi de Galerita ſcribens, quæ Græcis corydos dicitur, Corydalios herba meminit, ſic inquiens: Adjeci hæc ſermoni, quòd vellem clarè hoc animal, nempe galeritam, manifeſtare, quos ferat in capite pilos erectos: quandoquidem expertus ſum ejus adverſus colicos utilitatem, velimq́; qui ipſum non norunt, iis bene monſtratum. Nam & ipſa CORYDALIS appellata herba colicis convenit. Et hoc quoq; tibi obiter ſit notatum: hactenus Gal. Verùm an de vulgari capno intellexerit is, an de aliqua altera ejus ſpecie, ego quidem haud decernere auſim. Nam de Capno ſcribens l. 7. de ſimp. med. fac. nullam prorſus adverſus colicos affectus illi facultatem tribuit. Quo fit, ut nõ parva mihi oriatur ſuſpicio, aliam capni ſpeciem Gal. CORYDALIM deſignare. Quare non mihi diſplicet quorundam opinio, qui plantam, quam hic ſub Corydalis nomenclatione appingi curavimus, quamq́; Split nonnulli vocant, quòd majori Capno hanc congenerem eſſe videam: quodq́; eandem colicos juvare ſciam, legitimam Galeni Corydalim faciunt. His accedit floſculorum facies, quæ Corydali aviculæ ferè ſimilis eſt. Creſcit hæc planta foliis coriandri æmulis, ſed minorib. tenuioribusq́; caulib. exilibus, ramoſis, folioſisq́; floribus in ſummitate avicularum ſpeciem referentibus: radicib. numeroſis, tenuibus,

Fumariæ conſid.

Fumariæ genera ex Plin.

Corydalis deſcr. Split.

III. FUMARIA CORYDALIS.

nuibus prælongis, ac ſubalbicantibus. Provenit in collibus cultis & agris. Præſtat univerſa planta ad colicos dolores, ſive recens devoretur, ſive ſicca in pulvere ſumatur ex vino pluribus diebus. Sed jam ad Fumariæ vires redeamus, quas primum ex Meſue ſic ad ſenſum referam. Fumaria inter mitiora, innocentioraq́; recenſetur medicamenta, quibus dejectoria vis ineſt: verùm nimia hujus herbæ copia facit, ut ejus quoq; auctoritas & pretium plurimùm diminuatur. Hæc non modò alvum ſolvit, ſed & viſcera roborat, contrahitq́; diſtentos eorum villos. Omni prorſus noxa caret: quo fit, ut haurientibus nullum inferat incommodum. Roboratur dejectoria ejus facultas, quòd non admodum ſit valentior, additis myrobalanis, ſena, caprino ſero, infectorio cocco, aut uvis paſſis. Præſtat quæ virentior foliis extenſis, non ſanè criſpis, & quæ violaceo ſit flore. Colligi debet verno tempore, & ex eo ſuccus exprimi. Sunt qui hanc in univerſum temperamento frigidam dixerint. Sed aberrarunt, quoniam in ipſa foliorum ſuperficie reperietur & caliditas, quæ tamen ejus frigiditatem non ſuperat. Siccat præterea ordine ſecundo, ſed ſemen calidum eſt. Deprehenditur ſanè ejus caliditas ex amaritudine, & acredinis parte quadam modica, quæ guſtu percipiuntur. Quapropter attenuat, penetrat, obſtructiones aperit, ac dejectoriæ eſt facultatis. Sicuti frigiditatis, & acerbæ qualitatis adminiculo cohibet, aggregat, & roborat. Alvum facilè dejicit, bilem trahit, & aduſtos humores. Ejus vis non modò ad hepar, ſed & ad venas diffunditur. Quamobrem ſanguinem expurgat, omnibusq́; incommodis medetur à bile, aut exuſtis humoribus provenientibus. Proinde elephantiaſi medetur, adverſus carcinomata efficax eſt, lichenas, & alia cutis vitia mirificè emendat: quin & omnibus morbis auxiliatur, qui ex viſcerum infarctu originem ducunt. Roborat Fumaria ventriculum, jecur, & cætera interna viſcera, bilioſaq́; finit fe-

Fumariæ vires ex Meſue.

Fumariæ vires ex Gal. bres, quemadmodum & eas, quæ ex vaſorum obſtructione excitantur. Fumariæ meminit Gal. lib. 7. ſimpl. med. ubi de ejus viribus diſſerit his verbis: Capnos, hoc eſt Fumaria, acris ſimul, & amaræ qualitatis eſt particeps, nec tamen planè expers eſt acerbæ. Quamobrem urinam bilioſam multam provocat, ſanatq́; jecinoris obſtructiones, & debilitates. Succus ejus oculorum aciem acuit, non paulum trahens lachrymarum, velut ipſe fumus: nam hinc et appellatio indita. Plebejus quidam ea uti ſolebat ad ſtomachum roborandum, unaq; ventrem lubricandum. Siquidem herbam primùm deſiccatam condebat: porrò cum uti volebat, ſubductionis quidem gratia, melicrato inſpergebat: at roborare volens ſtomachum, vino nimirum diluto. Fumariæ alterius radix amara eſt & ea omnia poteſt una cum herba, quæ altera Fumaria. Radix ex vino pota, venenis, & peſtilentiæ medetur: ſudorem & urinam ciet, & ictericos juvat: ſemen bibitur ad diuturna alui profluvia. Radicis farina, manantia quælibet ulcera exiccat & mundat.

Nomina. Herba, quæ Græcis καπνὸς, Latinis quoq; Capnos & Fumaria nominatur: Arabibus, Scebiterig, ſive Sabeteregi Officinis medicorum, Fumus terræ: Italis, Fumaria, & Fumoterra: Germanis, Erdtrauch: Hiſpanis, Palomilha: Gallis, Fumeterre. At Fumaria altera, Græcis, καπνὸς ἑτέρα: Italis, Fumoſterno maggiore: Germanis, Holwurtz. Sic Corydalis, Græcis, κορύδαλις: quibuſdam Split: Italis, Coridala.

Fumaria non bulboſa & bulboſa proponitur. I. Fumaria officinarum & Dioſc. C.B. Fumaria Matth. Trag. Fuch. Lac. Cordo in Dioſc. Geſ. hor. Lon. Dod. fol. Lug. Cæſ. Tab. Fumaria major, Caſt. Fumus terræ, Brunf. Cam. Thal. Capnos. Turn. Dod. gal. Anguil. Lob. II. Fumaria bulboſa major radice cava, C.B. Fumaria altera, Matt. Caſt. Fumaria bulboſa, Lug. Tab. Capnos phragmitis, Turn. Capnos Chelidonia, Lon. Chelidonia phragmitis altera, Cor. in hiſt. Chelidonia Capnitis quorundam, Thal. Ariſtol. rotunda, Brunf. Ariſtol. rotunda vulgaris, Trag. (cui & Hyacynthus tertius) Fuch. in icon. Geſ. hor. Cam. Piſtolochia Fuch. Radix cava major, Dod. gal. & fol. Caſt. Radix cava herbariorum, Lob. Cluſ. hiſt. Pan. Leontopetalon alterum, Cæſ. hæc duplex eſt, altera radice cava, altera ſolida, nunquam eodem loco reperias: notanda etiam differentia manifeſta in foliis: folia etenim, quæ flores intercedunt, in ea quæ radice cava eſt, integrà ſunt, at in altera quæ radice ſolida verticillata, diviſa ſunt: nil dicimus de diverſitate colorum in floribus radicis cavæ, hæc fuſiſſimè in univerſali hiſt. pertractaturi. III. Fumaria lutea (rarius enim alba) C.B. Fumaria corydalis, Matth. Fumaria montana, Geſ. hor. Tab. Fumaria phragmitis altera, Geſ. hor. Fum. lutea montana, Lob. (cui & Chelidonium capnites Aëtii) Lugd. Corydalis, Caſt. Cam. Split vulgo, Cam. Cæſalpino.

Λωτὸς ἥμερος. LOTUS URBANA. CAP. CVI.

LOrum urbanam alii trifolium vocant: naſcitur in hortis. Extractus ſuccus addito melle, oculorum argema, nubeculas, a cæteraſq; caligines diſcutit.

a Meum περὶ λευκώματι. 1, & albugines.

Λωτὸς ἄγριος. LOTUS SYLVESTRIS. CAP. CVII.

SYlveſtris Lotus, quam trifolium minus appellant, plurimum in Lybia gignitur, caule bicubitali, & ſæpe majore, alis multis: foliis trifolii pratenſis: ſemine fœnigræci, multò minore, guſtu medicato. Vim calfaciendi, & leniter adſtringendi obtinet: vitia cutis in facie, maculaſq; cum melle peruncta expurgat. Trita per ſeſe, aut cum malvæ ſemine, in vino aut paſſo, bibitur aptiſſimè contra dolores, qui veſicam malè habent.

Nulla

I. LOTUS URBANA.

II. LOTUS SYLVESTRIS.

Nulla certè hactenus nobis ſeſe obtulit herba, cui meritò ſubſcribi poſſit, hæc eſt vera ac legitima Lotus ſativa. Cæterùm non deſunt è recentioribus quorum opinionem tuetur Geſnerus vir doctiſſimus, in ſuo libro animalibus dicato, qui putant, Lotum ſativam eſſe Trifolium illud, quod in pratis paſſim atq; alibi etiam provenit: eo fortaſſe argumento adducti, quòd Dioſcorides ſcripſerit Lotum tam urbanam, quam ſylveſtrem ab aliquibus trifolium appellari. Sed quòd errent ij qui ita ſentiunt, ex eo manifeſtè cognoſcitur, quòd à Dioſcoride Loto ſylveſtri folia trifolii pratenſis tribuantur. Nam ſi Dioſcoridi Lotus ſativa fuiſſet trifolium pratenſe, is nimirum ſcriptis tradidiſſet, eam in pratis naſci, non in hortis: atq; ſatis illi fuiſſet Lotum ſylveſtrem ſativæ ſimilem reddere, omiſſa trifolii pratenſis mentione. Hinc ergo colligendum arbitror, Lotum eſſe plantam aliam à Trifolio eosq; in errore verſari, qui ſecus opinantur. Sunt porrò alii, qui exiſtimant, eam plantam eſſe Lotum urbanam, quam vulgares herbarii, & officinæ Melilotum falsò appellant, utpote quæ folii conſtet trifolii effigie, naſcaturq; non in pratis tantùm, ſed etiam in viridariis ac hortis. Verùm horum ſententiam cur planè probem, aut refellam, nihil equidem habeo, cùm ij ſua potius opinione duci, quàm rationibus aut auctoritatibus niti videantur. Ego verò Urbanam lotum eam trifolii odoratam plantam eſſe cenſeo, quam antea Cytiſum faciebamus, quæq; Romæ vulgò Tribolo dicitur, & alibi in Italia Trifoglio cavallino, quòd ejus pabulo maximè delectentur equi. Siquidem hæc omnino Trifolii genus eſt, odore ſanè eximio ac ſuavi. Quo fit, ut unguentarii, & qui odoratis aquis conficiendis dant operam, ex hac quoq; planta ſtillatitiam conficiant aquam. Atqui non ſolùm adducor ad credendum, hanc herbam eſſe Lotum urbanam, quòd folia gerat trifolii adeò ſimilia, ut Trifolium quoq; dicatur, ſed quòd ſciam, ejus ſucco oculorum nubeculas deleri. Lotus urbana caules edit bicubitales, ac etiam majores, rectos, firmos, ramoſos, & in his folia trifolii pratenſis æmula, leviter per ambitum denticulata, beneq; olentia: flores edit racemoſos, tenues parvosq;, luteo colore, aut albo, odoratosq;. Naſcitur in hortis, pratis, agris & ubiq; ferè locorum. Germani hujuſce flores colligunt, & pro meliloto paſſim utuntur, quemadmodum & Bohemi conſultius fortaſſe, quàm Itali. SYLVESTRIS verò Lotus, quam copioſam in Lybia gigni tradidit Dioſcorides, an naſcatur in Italia, non auſim affirmare, quòd non meminerim ibi eam me uſquam vidiſſe. Verùm in Bohemia copioſa admodum provenit, foliis Trifolii pratenſis: caule cubitali & ſæpe majori ramoſo, alis multis: floribus in capitulis cæruleis: ſemine fœnogræci: ſed parvo, & odorato. Loti utriusq; vires reddidit Galenus lib. 7. ſimpl. med. ſic inquiens: Lotus domeſtica, quam quidam triphyllon hoc eſt, trifolium nominant, ut mediocriter concoquendi vim poſſidet, ſic etiam exiccandi: in caliditatis, frigiditatisq; conjugatione media quodammodo eſt, & temperata. Lotus autem agreſtis plurima in Lybia provenit. Semen ejus ſecundi eſt ordinis excalfacientium, habetq; nonnihil abſterſorium. Λωτὸς qui Græcè ἥμερος, Latinè Lotus urbana cognominatur: Italicè, Loto domeſtico, Tribolo, ſeu Trifoglio cavallino. Quæ verò λωτὸς ἄγριος Græcis, Lotus ſylveſtris Latinis vocatur: Italis, Loto ſalvatico, Arabes utrunq; cum Ægyptio etiam indifferenter vocant Handachocha, Garcb, & Thuſ.

Loti utriuſq; conſideratio. Geſneri, & aliorũ opin. reprobata.

Meliloſtus Germanorũ Lotus ſylv.

Loti utriuſq; vires ex Gal.

I. Trifolium odoratum ſeu Melilotus officinarum, C.B. Lotus urbana, Matth. Lotus ſativa Caſtor. Camer. Lotus ſativa altera, Lugd. Lotus ſylveſtris, Fuchſ. in icon. Cæſalp. Tab. Loti ſive Trifolii ſpecies, Cord. in Dioſcorid. Melilotum, Lac. cui & Saxifraga altera. Melilotum majus, Brunf. Melilotus major vulgaris, Trag. Melilotus vera, Geſ. hort. Tab. Melilotus Germanica, Dod. gal. Lob. Camer. Melilotus vulgaris. Lugd. Melilotus alba & lutea, Lon. Trifol. odoratum, Dod. fol. Thal. Saxifraga lutea, Fuch. II. Trifolium odoratum alterum, vel Lotus hortenſis, C. B. Lotus ſylveſtris, Matthiolo Caſtori.

Lotus ſativa, Fuchſ. in icon. Cord. in Dioſc. & hiſt. (cui & Andacocha Arabum) Dod. gal. Geſ. hort. Cam. Lotus urbana, Turn. Lac. Lotus ſylveſtris altera, Lugd. Lotus hortorum odora, Lobel. Trifolium Dioſ. Trag. Trifolium odoratum, Fuchſio, Turn. Lonic. Trifolium odoratum alterum, Dod. fol. Lugd. Trifolium Caballinum Geſnero de hortis Germaniæ.

Κύτισος. CYTISUS. CAP. CVIII.

CYtiſus frutex eſt albus in totum, ut rhamnus, ramos ſpargens cubitales, & majores: in quibus folia fœni græci, aut loti trifoliæ, minora, dorſo medio prominente. Ea digitis trita erucam olent, guſtataq; cicer recens ſapiunt. Folia refrigerant: tumores inter initia diſcutiunt, ſi cum pane trita illinantur: decoctum potu urinam ciet. Nonnulli, quòd apes alliciat, prope alvearia ſerunt.

Cytiſi conſid.

CRedidimus jamdudum Cytiſum, ſi tamen is in Italia proveniret, non aliam eſſe plantam, quàm eam Trifolii odorati ſpeciem, quæ Romanis vulgò appellatur Tribolo, aliis verò Trifoglio cavallino, hoc eſt, Trifolium equinum, eo quòd equis gratiſſimum ſit pabulum, cùm nulla ſanè mihi occurreret planta, quæ magis notis omnibus Cytiſum præ ſe ferre videretur. In hanc opinionem me primùm deduxerat Plinius, quòd ſcripſerit, jumenta deguſtato Cytiſo hordeum ſpernere. Nam cùm certò ſcirem, equos adeò hujus Trifolii genere avidos eſſe, ut eo magis delectentur, quàm hordeo, avena, & reliquis frugibus, idcirco videbar non temerè adduci, ut crederem, hanc ſtirpem legitimum eſſe Cytiſum, præſertim cum pluribus conſtet notis, quæ Cytiſo reſpondent. Huc præterea alia accedebat ratio, quòd cùm Dioſcoridem viderem de Cytiſo inter herbas, non autem inter frutices, & arbores diſſerere, non aliud quidem mihi perſuadere poteram, quàm quòd Cytiſus eſſet herba potius, quàm arbor: præcipuè cùm palàm ſit, jumenta herbas, & fœnum potius depaſci, quàm arborum frondem. Siquidem ervo, & medica herbis antiqua ætas armenta & pecora alebat ac ſaginabat. His itaq; rationibus fretus (tunc enim plura neglexeram inveſtigare) adductus eram, ut exiſtimarem, illud Trifolii genus odoratum, quod poſtea Lotum eſſe urbanam agnovimus, omnino eſſe Cytiſum. Verùm enimvero cùm poſtea rem hanc accuratius rectiusq; expendiſſem, me in errore verſari deprehendi.

Cytiſus frutex eſt, non herba.

Proinde in præſentia non gravabor priorem mutare ſententiam, conſtanterq; affirmare, aliam ab illa planta Cytiſum eſſe: nec eam quidem herbam, ſed fruticem, qui cultura arboreſcat. Non enim is ſum, qui opinionis alicujus ſuſtinendæ gratia adeò pertinax eſſe velim, ut falſum magis, quàm verum tueri contendam. Sed quòd jure putem in aliam me deveniſſe ſententiam, facit inprimis Galenus libro primo de antidotis, ubi Cytiſum fruticem eſſe myrti magnitudine ſcribit, his verbis: In Myſia quoq;, qua parte noſtræ provinciæ finitima eſt, tractus occurrit, quem Britton nominant, in quo mel Attico perſimile magna cum admiratione conſpexi. Extabat enim ibi quoq; collis quidam non magnus, ſaxeus totus, thymo, & origano refertus: alibi locus erat Cytiſo plenus. Apes plurimum mellis ex Cytiſi floribus excerpere ſcriptores uno ore tradunt. Fruticoſa verò planta Cytiſus eſt, eam altitudinem attingens, ad quam myrti creſcunt: hæc Galenus. Eſt deinde Plinius, quem Galeno ſubſcripſiſſe invenio lib. 12. c. 3. cùm inquit: Alterum eſt ebeni genus fruticoſum, Cytiſi modo & tota India diſperſum. Et lib. 16. cap. 38. ubi inter arbores Cytiſum enumerat, ſcribens: Tota oſſea eſt, ilex, cornus, robur, Cytiſus, morus, ebenus, lotus, & quæ ſine medulla eſſe diximus. Sed hæc prius à Theophraſto ſcripta ſunt lib. 5. cap. 4. de plantarum hiſtoria, his verbis: Ergo graviſſima, ſpiſſiſſimaq; Buxus tota. Ebenus ſua tantùm medulla, in qua & coloris nigredo conſtat. Neutra in aquis fluitat. Ex reliquis celti primatus indubiè datur. Spiſſa & roboris medulla, quod atrum cognominant, atq; etiam magis Cytiſi: quippe cùm hæc proxima ad Ebenum accedere videatur.

Cytiſus arbor Straboni.

Conſtat præter id Cytiſum eſſe arborem Strabonis teſtimonio. Ipſe enim de Balſamo ſcribens lib. 16. ſuæ Geographiæ: Balſamum inquit, arbor eſt odorata, & fruticoſa, Cytiſo, & Terebintho ſimilis. Accedit his etiam Columella, qui idem teſtari videtur in calce lib. 5. ubi cùm longius de Cytiſo diſſeruiſſet, demum inquit. Hactenus de arboribus præcepiſſe abundè eſt. Horum itaq; probatorum authorum teſtimonio planũ fieri arbitror, Cytiſum arboreſcentem eſſe fruticem myrti modo, ut Galenus ſcriptum reliquit. Porrò Cytiſi plantam cujus imaginem hic excudi curavimus, miſit mihi dono Jacobus Antonius Cortuſus, patritius Patavinus. Eam quidem legitimam referre Cytiſum omnibus ſuis notis conſpicuum eſt. Nam non ſolùm ipſius folia, & totius plantæ color Cytiſum referunt, ſed & ipſa ligni materies, quæ nigra eſt, & Ebeni modo firmiſſima. Naſcitur (ut audio) copioſa in Regno Neapolitano, ac etiam fortaſſe alibi in Italia, quanquam à me nuſquam viſa ſit an ea. Cæterùm nõ deſunt, qui ſibi perſuadeant, atq; etiam ſcriptis tradant (ut Geſnerus in libro magno, quem de quadrupedibus edidit) ſe Cytiſum vidiſſe, legiſſeq; in Italia in ſylvis, aliisq; ſylveſtribus locis, qui per ſe tantùm proveniat. Sed equidem dubitaverim, ne & ipſi decipiantur: quandoquidem ij, quantum ex eorum ſcriptis colligi poteſt, Coluteam ſic Theoph. vocatam ſumunt pro Cytiſo. Neq; propterea illud dixerim, quòd putem cytiſum ſua ſponte non provenire, cùm teſte Columella. l. 9. c. 4. de re ruſtica, duplex ſit Cytiſus, una ſativa, & altera ſuæ ſpontis: ſed quod ſcribat Plin. raram eſſe in Italia.

Cytiſi hiſtor. ex Col.

De ſativa autẽ Cytiſo diligentiſſimè ſcripſit idem Columella l. 5. de re ruſtica. cap. ultimo, cujus hic verba ſubjiciam. Cytiſum, inquit, in agro eſſe quàm plurimum maximè refert, quòd gallinis, apibus, capris, bubus quoq; & omni generi pecudum utiliſſimus eſt, quòd ex eo citò pingueſcit, & lactis plurimum

præbet

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf
urn:nbn:de:hbz:061:2-170979-p0942-5

præbet ovibus: tum etiam quòd octo menſibus viridi eo pabulo uti, & poſtea arido poſſis. Præterea in quolibet agro, quam-
vis macerrimo, celeriter comprehendit: omnem injuriam ſine noxa patitur. Mulieres quidem ſi lactis inopia premuntur,
Cytiſum aridum in aqua macerari oportet, & cùm tota nocte permaduerit, poſtero die expreſſi ſucci ternas heminas per-
miſceri modico vino, atq; ita potandum dari: ſic & ipſæ valebunt, & pueri abundantia lactis confirmabuntur. Satio au-
tem Cytiſi, vel autumno circa idus Octobris, vel vere fieri poteſt. Cùm terram bene ſubegeris, areolas facito ibiq; velut ocy-
mi ſemen Cytiſi autumno ſerito. Plantas deinde vere diſponito ita ut inter ſe quoq; verſus quatuor pedum ſpatia diſtent. Si
ſemen non habueris, cacumina Cytiſorum vere deponito, & ſtercoratam terram circumaggerato. Si pluvia non inceſſerit,
rigato quindecim proximis diebus, ſimul atq; novam frondem agere cœperit, ſarrito. & poſt triennium deinde cædito, &
pecori præbeto. Equo abundè eſt viridis pondo 15. bubus pondo vicena, cæteriq; pecoribus proportione virium. Poteſt etiam
ante Septembrem ſatis commodè ramis Cytiſus ſeri, quoniam facilè comprehendit, & injuriam ſuſtinet. Aridum ſi dabis,
parcius præbeto, quoniam vires majores habet, primq; aqua macerato, & exemptum paleis permiſceto. Cytiſum cùm ari-
dum facere voles, circa menſem Septembrem, ubi ſemen ejus grandeſcere incipiet, cædito paucisq; horis dum flacceſcat, in
ſole habeto: deinde in umbra exiccato, & ita incondito: hactenus Columella. Plinius quoq; Cytiſi hiſtoriam copioſe proſe- Cytiſi hiſt. ex
quitur libro 13. cap. 24. ubi hæc habet. Frutex eſt & Cytiſus ab Ariſtomacho Athenienſi miris laudibus prædicatus pabulo Plinio.
ovium, aridus verò etiam ſuum: ſpondetq; jugero ejus annua H.S.M.M. vel mediocri ſolo redditus. Utilitas quæ ervo, ſed
ocior ſatietas, perquàm modico pingueſcente quadrupede, ita ut jumenta hordeum ſpernant. Nõ ex alio pabulo lactis ma-
jor copia, aut melior: ſuper omnia pecorum medicina à morbis omni uſu præſtante. Quin & nutricibus in defectu lactis ari-
dum, atq; in aqua decoctum potui cum vino dari jubet, & firmiores celſioresq; infantes fore. Viridem etiam gallinis, aut
ſi aruerit madefactum. Apes quoq; nunquam defore, Cytiſi pabulo contingente, promittunt Democritus, & Ariſtoma-
chus. Nec aliud minoris impendii eſt. Seritur cum hordeo, aut vere ſemine ut porrum, vel caule autumno ante brumam.
Si ſemine madidum, & ſi deſint imbres, ſatum ſpargitur. Plantæ cubitales ſeruntur ſcrobe pedali. Seritur poſt æquinoctia
tenero frutice: perficitur triennio: demetitur verno æquinoctio, cùm florere deſiit, vel pueri, vel anus viliſſima opera. Canus
aſpectu breviterq; ſi quis exprimere ſimilitudinem velit, anguſtioris trifolii frutex. Datur animalibus poſt biduum ſemper,
hyeme verò quòd inaruit, madidum. Satiant equos denæ libræ, & portione minora animalia: obiterq; inter ordines alli-
um & cæpe ſeri fertile eſt. Inventus hic frutex in Cythno inſula, inde translatus eſt in omnes Cycladas, mox in urbes Participants: Græ-
cas magno caſei proventu. Propter quod maximè miror rarum eſſe in Italia. Non æſtuum, non frigorum, non grandinum,
aut nivis injuriam expaveſcit: hæc Plinius. Ex quibus hic certè ſubit nobis mirari Geſnerum, virum alioqui eruditione cla- Geſneri
rum, quòd in ſuo magno libro de quadrupedibus, ubi probare contendit arborem, quam rura Tridentina Eghelum vocant lapſus.
(nos eam Anagyris generi adſcripſimus) eſſe Laburnum, ſcribat ex authoritate Democriti Cytiſum apibus adverſari. Quâ
in re is mihi quidem videtur (pace ejus dixerim) non fuiſſe memor illorum verborum, quibus paulò antè aſſeruerat ejuſdem
Democriti teſtimonio, apes nunquam defore, Cytiſi pabulo contingente. Id quod nos quoq; ex Plinio paulò ſuprà retulimus.
Cæterùm de Trifolio illo odorato, cujus initio hujus commentationis, atq; etiam Fuchſ. lib. 3. in Trifoliis mentionem feci-
mus, neq; Dioſcorides, neq; Galenus, quod ſciam, quicquam memoriæ prodiderunt. Non deſunt, qui Trifolium odoratum
quod omnino urbanum lotum repræſentat, velint eſſe Theophraſto plantam Melfrugum appellatam, quam ipſe inter loti
genera recenſet lib. 7. c. 14. de plantarum hiſtoria, ubi ſic inquit: Quædam enim formis pluribus conſtant, quanquam no-
men unum ſortiantur, ut ita fermè æquivoca ſint, ceu lotus: Hujus enim genera plura redundant folio, caule, flore fructuq;
diſcreta. Inter quæ vel illud redditur, quod Melfrugum appellatur, diverſum tum viribus in uſu cibario tum quòd non
eadem loca deſideret: hæc Theophraſtus. Quæ ſanè illorum ſententiam mihi probare non videntur, quòd Trifolium odora-
tum minimè in cibis veniat, & iisdem in locis naſcatur, in quibus lotorum omne genus vireſcere conſpicitur. Atqui Plinio
lib. 22 cap. ultimo, nil aliud eſt Melfrugum, Dioclis teſtimonio, quàm Panicum. Cytiſi vires Galenus lib. 7. ſimpl. medic. Cytiſi vires ex
reddidit his paucis verbis: Cytiſi folia digerendi facultatem obtinent aqua temperatæ miſtam, ſicut & malvæ folia. Plan- Gal.
tæ ut Græcè κύτισος, ita etiam Cytiſus Latinè, & Citiſo Italicè dicitur. Nomina.

Cytiſus à Cithno inſula, in qua inventus, auctore Plinio, dicitur: qui hic proponitur quibuſdam Cy-
tiſus cenſetur, alii Medicæ ſpeciem faciunt. Dicitur Cytiſus, Matth. Lugd. Cytiſus Italicus, Geſ. hort.
Cytiſus Maranthæ & Matthioli, Lob. Cytiſus ut exiſtimatur, Dod. fol. Cytiſus in agro Neapolitano,
Cæſal. Cytiſus tertius cornutus, Taber. Cytiſus Galeni, Camer. Verùm Cytiſi nomine plures oſtendun-
tur plantæ, de quibus in ſecunda parte noſtræ univerſalis hiſtoriæ, Deo juvante, dicturi ſumus.

Λωτὸς αἰγύπτιος. LOTUS ÆGYPTIA. CAP. CIX.

EST & in Ægypto lotus, quæ in campis flumine inundatis provenit, caule fabæ: flore parvo, candido,
lilio ſimili, quem tradunt occidente ſole comprimi occludique, ad ortum autem aperiri: adduntq;,
caput ipſum veſpera aquis condi, & ad exortum ſolis emergere. Caput quale papaveris, maximum: &
intus grana, ceu milii, quæ Ægyptii exiccant, & in panes cogunt. Radicem lotos hæc habet, mali coto-
nei ſimilitudine, quæ cruda coctaq; manditur: decoctaq; lutei ovi qualitatem exhibet.

LOngam ſatis hiſtoriam de Loto Aegyptia poſteritatis memoriæ tradidit Theophraſtus lib. 4. cap. 10. de plantarum hi- Loti Æ-
ſtoria, cujus hic verba referam. Qui Lotus, inquit, vocitatur, planis parte maxima provenit, cùm rura inundantur. gyptiæ
Huic natura caulis ſimilis fabæ, & fructus eodem modo, verùm minores, gracilioresq;. Naſcitur fructus in capite, modo quo hiſt. ex
in faba: flos candidus, liliis foliorum anguſtia proximus: multi ac denſi promiſcui exeunt. Sole occidente ſe comprimũt, ca- Theoph.
putq; integunt, ad ortum aperiuntur, & ſuper aquam aſſurgunt: idq; facit, dum caput perficiatur, floresq; defluant. Capi-
tis magnitudo quanta papaveris maximi, & percingitur inciſuris nõ alio modo quàm papaver: niſi quòd in his fructus fre-
quentior habetur, qui milio nõ abſimilis eſt. In Euphrate caput floresq; mergi referũt, atq; deſcendere uſq; in medias noctes,
tantumq; abire in altum, ut ne demiſſa quidẽ manu capere ſit, diluculo deinde redire, & ad diẽ magis: ſole oriente jã extra
undas emergere floreq; patefacere: quo patefacto amplius inſurgere, ut planè ab aqua abſit altè. Aegyptii capita ipſa acer-
vis putrefaciũt, cũq; tegumẽta putruerint, in flumine lavãdo ſeparant fructũ, & ſiccantes, pinſenteſq; panẽ faciũt, eoq; ci-
bo utun-

bo utuntur. Radix loti Corſion appellata rotunda eſt, cotonei mali amplitudine, cortice nigro, quali nux caſtanea tegitur. Corpus internum candidum: elixum, aſſumq; in ſpecimen albuminis vertitur, gratum cibis: manditur etiam crudum, ſed gratius decoctum ſeu aqua, ſeu pruna. Hactenus de Loto Aegyptia Theophraſtus. Cæterùm hanc, & ſupradictas Loti ſpecies Serapio ſua lingua Handachocham indifferenter nominat. E cujus ſemine oleum exprimitur, Mauritanis ad articulorum dolores expetitum. Neq; enim fit Handachochæ oleum ex vulgaris trifolii ſemine, ut quidam aberrantes exiſtimant, ſed ex omnium Lotorum ſemine, & ex eo tantùm trifolio, quod aſphaltiten Græci vocant. Loti Aegyptiæ breviter meminit Galenus inter alias lotos lib. 7. ſimpl. med. ſic inquiens: Loti Aegyptiæ ſemen in panes quidem cogitur. Planta Λωτὸς αἰγύπτιος Græcè, Lotus Aegyptia, Latinè: Handachocha, Arabicè: & Loto d' Egitto Italicè appellatur.

Arabum Handachocha.

Lotus Ægyptia ex Gal.

Nomina.

Μυριόφυλλον. MYRIOPHYLLUM. CAP. CX.

MYriophyllum, ſive millefolium, *a* caulis eſt tener, ſingularis, unica nixus radice: plurimis foliis, lævibus, fœniculo ſimilibus, unde nomen accepit. Caulis flaveſcit, *b* varius, ac veluti ex induſtria delineatus: naſcitur in paluſtribus. Vulnera recentia ab inflammatione vindicat, ſi vel viride, vel ſiccum ex aceto oblinatur: præcipitatis in potu cum aqua, & ſale datur.

a Meum. καυλίσκος, i. cauliculus. *b* Meum διάγραπτος, i. delineatus.

I. MYRIOPHYLLON.

II. MYRIOPHYL. ALTERUM.

Myriophylli conſid.

ETſi non deſunt, qui velint Myriophyllum, ut ſuperius in Stratiotis millefolii commentatione diximus, eſſe vulgare Millefolium, quo omnes paſſim utuntur in Italia, tamen cùm hoc plurimis caulibus à radice proſiliat foliis conſtet à fœniculo diverſis, naſcaturq; in pratis & incultis, non autem in paludibus, hinc ſatis perſpicuum fieri puto, hos qui ita ſentiunt, in errore verſari. Equidem legitimum Myriophyllum me inveniſſe, & ſæpe vidiſſe crediderim in vallis Ananiæ paluſtribus, unico tantùm caule, tenero, unica nixo radice, innumeris foliolis lævibus referto, capillaceis fœniculi modo, odore nõ ingrato, caulis flaveſcit varius, ac veluti ex induſtria delineatus. Hujus plantæ hic picturam damus, aliamq; appinximus ad nos Piſis miſſam ab eruditiſſimo viro Luca Ghino. Si quis hanc Myriophylli plantam noverit, is facile Myriophyllum Dioſcoridis eſſe conſentiet: & præſertim cum in paluſtribus naſcatur. Myriophylli vires paucis perſtrinxit Galenus lib. 7. ſimpl. med. ſic inquiens: Myriophyllum uſq; adeò deſiccatoriæ eſt facultatis, ut vulnera glutinet. Vulnera recentia ab inflammatione vindicat, ſi vel viride, vel ſiccum, ex aceto oblinatur: præcipitatis in potu cum aqua & ſale datur. Quod Græci Μυριόφυλλον, Latini item Myriophyllum, & Millefolium aquaticum vocant: Itali, Myriophyllo.

Myriophylli vires ex Gal.

Nomina.

I. Millefolium aquaticum umbellatum, C.B. Myriophyllum, Matth. Lac. Caſt. Myriophyllum aut Maratriphyllum paluſtre, Lobel. Myriophyllum prius, Lugd. Millefolium, Cord. in Dioſc. Lon. Millefolium aquatile, Dod. fol. Fœniculum aquaticum primum, Tabernæmontano. II. Millefolium 2. aquaticum, ſeu Viola aquatica latiore folio, C.B. Myriophyllum alterum, Matth. Lugd. Myriophyllum aliud, Lac. Stratiotes fluviatilis, Geſ. hor. Viola aquatilis, Dod. gal. & fol. Fœniculum aquaticum ſecundum Tabernęmontano. Illis addamus duas adhuc ſpecies hactenus à nemine depictas. III. Millefolium aquaticum pennatum ſpicatum vocamus, quod ex radicibus fibroſis, tenuibus, ramos emittit plures cubitales, cavos ſtriatos & ramoſos, aquæ innatãtes: ex quolibet geniculo folia terna vel quaterna, adeò tenuiter inciſa ut pennã & forma & tenuitate æmulentur, colore ex viridi fuſco prodeunt. Cauliculorũ ſummitates

*III MILLEFOLIUM AQUAticum pennatum, ſpicatum. *

*IV. MILLEFOLIUM AQUAticum cornutum. *

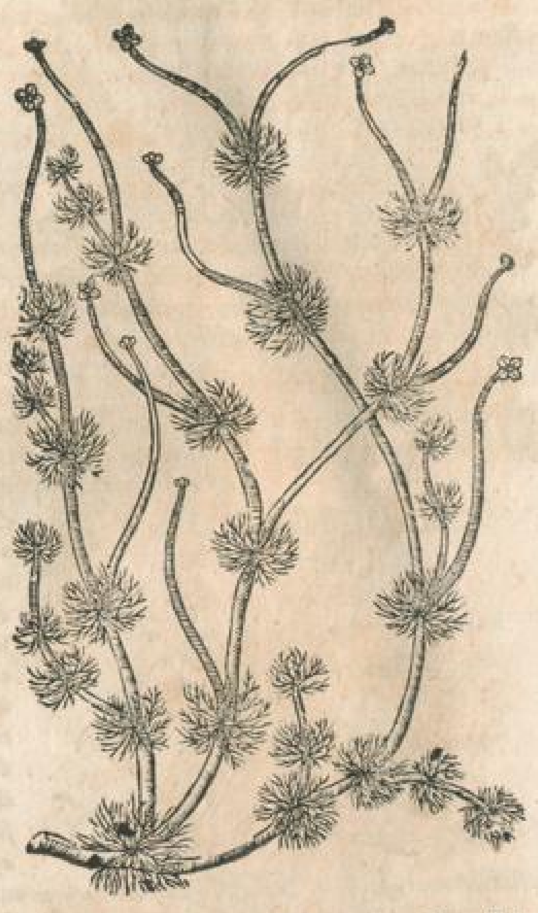

tates ſemipalmares, aliquando palmares, ex aqua recti extolluntur Junio & Julio menſibus ſpicam purpuraſcentem ſuſtinentes, quæ expanditur in floſculos copioſos ultra viginti ſimul junctos, Anethi ſemen non magnitudine ſed forma referentes, pallidè luteos, quibus ſuccedunt capitula quædam nigra & prædura, ac plerunque quaterna aut quina, etiam plura, rotatim cauliculorum faſtigia, quæ ſuper aquam eminent, ambientia, quibus ſingulis exigua cavitas ſemen continens ineſt. Hoc in piſcinis provenit, quod in foſſa arcis Weckenthal in Alſatia, Nobiliſſimi D. Wolffgangi Waldneri à Freundſtein, primum obſervavimus. Hoc videtur Tragus Algæ tertiæ vel Algæ Vergilii nomine exprimere voluiſſe. IV. Millefolium aquaticum cornutum. Hoc ut prius aquis innatat caulibus cubitalibus, tenuibus admodum, ramoſis, fragilibus, densè geniculatis, quas folia ambiunt tenuia, capillata, quorum inferiora, cornua cervina æmulantur & exiccata rigeſcunt, ſuperiora verò tenuiora, tenuiusque diviſa: ex ipſis geniculis pediculi triumquatuorve unciarum prodeunt, ſinguli ſingulos flores parvos albicantes quadrifolios ſuſtinentes: quibus ſuccedit capitulum parvum, Ranunculi forma, ex quinis ſenisve granulis virentibus compoſitum. In rivulis circa Hiltelingam non longè Baſilea obſervavimus primum: dein in foſſis horti Montembelgardiaci.

Μύῤῥις. MYRRHIS. CAP. CXI.

MYrrhis ſimillima eſt cicutæ, caule, foliisq́; radix ei oblonga, mollis, rotunda, odorata, cibo non inſuavis. Quæ pota in vino, phalangiorum morſibus auxiliatur: cit menſtrua a & partus ſecundos, purgatq́; à puerperio fœminas: ſubvenit & phthiſicis cocta in ſorbitione. Ajunt quoque eandem bis die terve potam ex vino, in peſtilentia ſalutarem eſſe, & ne morbi contagia ſentiantur, obſtare.

a Με. λόχεια. i. quæ à partu ſequi debent.

GIgnitur in quàm plurimis Italiæ locis planta quædam cicutæ faciem repræſentans, minor tamen, minimeq́; graveolens. Cicutaria nonnullis vocata, quam quidam cenſent legitimam eſſe Myrrhim. Sunt deinde, qui pro Myrrhide Angelicam vulgò appellatam accipiant. Alii verò, ut Manardus, illud oleris genus intelligunt, quod Chærefolium vocant. Veruntamen hoc, meo judicio, nullis notis Myrrhida refert, cum caulis Cicutæ non ſit, nec radicis uſus ſed foliorum, ſicuti nec illa: tametſi hujus radix à recentioribus in peſtilentia miris laudibus commendetur. Quòd autem Angelica non ſit Myrrhis, ex eo evidentiſſimum eſſe arbitror, quòd ei folia ſint ſativæ paſtinacæ ſimilia, non quidem multifida, veluti cicutæ. Ceterùm ſi Myrrhis in Italia provenit, nulla ſanè mihi hactenus ſe obtulit planta, quæ magis illi reſpondeat, quàm hæc cujus hic effigiem pictam exhibemus, quæ quidem longè ab Angelica differt. Sed quoniam ANGELICAE mentio incidit, ne tam præſtantiſſimam plantam ſilentio prætereamus, hic fuſius de ea nobis differendum eſt. Hæc itaq; plāta cubitalem excedit altitudinem, caule geniculato, inani, multis alarum cavis referto: folia profert oblonga, per ambitum ſerrata, in nigrum viroſcentia: flores albos, in umbellam cohærentes: è quibus ſemen prodit tenue, lentium modo compreſſum. Radix ei ſubeſt

Myrrhidis cōſid.

Angelicę hiſtor. & vires.

crassa